

ORJİNAL ARAŞTIRMA ORIGINAL RESEARCH

DOI: 10.5336/healthsci.2023-99873

Geçmişte Şiddete Maruz Kalmış Olan Erkek Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygısı ve Flört Şiddeti Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Kesitsel Araştırma

Violence Examining the Relationship Between Self-Esteem and Dating Violence Attitudes in Male University Students Who Have Been Exposed to Violence: A Cross-Sectional Study

¹ Muhammed Ali ALPASLAN^a, ² Özlem CAN GÜRKAN^b, ³ Eyyüp OK^a

^aMarmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

^bMarmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği ABD, İstanbul, Türkiye

ÖZET Amaç: Çalışma, geçmişte şiddete maruz kalmış erkek üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve flört şiddeti tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. **Gereç ve Yöntemler:** Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki çalışmamızın evrenini Türkiye'deki erkek üniversite öğrencileri oluşturmuş, örneklemi ise evreni temsil gücüne sahip, olasılıksız örneklem yöntemlerinden kartopu örneklem yöntemiyle seçilen, 18-25 yaş aralığında, bekâr, şiddet mağduru ve Türkçe konuşabilen 201 erkek üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Veriler; anket formu, şiddet tarama formu, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ) ve Flört Şiddeti Tutum Ölçeği (FŞTÖ) kullanılarak elde edilmiştir. Veriler, tanımlayıcı istatistikler, t-testi, Pearson korelasyon analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılarak analiz edilmiştir. **Bulgular:** Çalışmamızda, erkek üniversite öğrencilerinin geçmişte fiziksel şiddete maruz kalma oranı %75,40, psikolojik şiddete maruz kalma oranı %88,70 olarak bulunmuştur. Psikolojik şiddete maruz kalanlar, kardeşlerinden şiddet görenler ve geçmişte duygusal ilişkisi olmayanlarda RBSÖ puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda; cinsel şiddete maruz kalmanın FŞTÖ puanını 1,73 kat, ekonomik şiddete maruz kalmanın 7,36 kat artırdığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte RBSÖ puanındaki bir birimlik artışın, FŞTÖ puanının 0,26 kat artırdığı tespit edilmiştir. **Sonuç:** Elde ettiğimiz bulgular sonucunda, psikolojik şiddete maruz kalmanın benlik saygısını azalttığı, cinsel ve ekonomik şiddete maruz kalmanın flört şiddeti tutumunu olumsuz etkilediği; benlik saygısındaki azalmanın flört şiddetine yönelik tutumu olumsuz etkilediği söylenebilir. Elde ettiğimiz bulgular doğrultusunda, sağlık çalışanlarının benlik saygısı düşük erkekleri şiddet mağduriyeti açısından taramaları, erkeğe yönelik şiddetin ve flört şiddetinin azaltılmasına yönelik çalışmalar yapılması önerilir.

ABSTRACT Objective: The study was conducted to examine the relationship between self-esteem and dating violence attitudes of male university students who have been exposed to violence in the past. **Material and Methods:** The study's population consisted of male university students in Türkiye, and the sample was comprised of 201 unmarried male university students between the ages of 18-25, selected using the snowball sampling method to represent the population. Data were collected using a survey form, a violence screening form, the Rosenberg Self-Esteem Scale (RSES), and the Dating Violence Attitude Scale (DVAS). Data were analyzed using descriptive statistics, t-tests, Pearson correlation analysis, and multiple linear regression analysis. **Results:** In our study, it was found that the rate of past exposure to physical violence among male university students was 75.40%, while the rate of exposure to psychological violence was 88.70%. Those exposed to psychological violence, those who experienced violence from siblings, and those who had no previous emotional relationships were found to have statistically significantly higher average scores in RSES ($p<0.05$). According to the multiple linear regression analysis conducted, it was determined that experiencing sexual violence increased the DVAS score by 1.73 times, and exposure to economic violence increased it by 7.36 times. Furthermore, a one-unit increase in RSES score was found to increase the DVAS score by 0.26. **Conclusion:** Based on our findings, it can be concluded that experiencing psychological violence decreases self-esteem, exposure to sexual and economic violence negatively affects attitudes towards dating violence, and a decrease in self-esteem negatively affects attitudes towards dating violence. In line with our findings, it is recommended that healthcare professionals screen men with low self-esteem for violence victimization and conduct studies to reduce violence against men and dating violence.

Anahtar Kelimeler: Şiddet; erkeğe yönelik şiddet; benlik saygısı; flört şiddeti tutumu

Keywords: Violence; violence against men; self-esteem; dating violence attitudes

Correspondence: Muhammed Ali ALPASLAN

Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

E-mail: alpaslanmuhammedali@gmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Health Sciences.

Received: 13 Oct 2023

Received in revised form: 09 Jan 2024

Accepted: 06 Feb 2024

Available online: 15 Feb 2024

2536-4391 / Copyright © 2024 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Şiddet, günümüzde hem aile hem de topluma zarar veren bir halk sağlığı problemi olarak kabul edilmektedir. Dünya Sağlık Örgütüne göre şiddet *“Fiziksel güç ya da kuvvetin, amaçlı bir şekilde kendine, başkasına, bir gruba ya da topluluğa karşı fiziksel zarara ya da fiziksel zararlar sonuculanma ihtimalini artırmasına, psikolojik zarara, ölüme, gelişim sorunlarına ya da yoksunluğa neden olacak şekilde tehdit edici biçimde ya da gerçekten kullanılmasıdır.”*¹

Sıklıkla aile içinde yaşanan şiddete kadınlar kadar çocuklar ve gençler de maruz kalmaktadır. Ülkemizdeki genç erkeklerin %17,4’ünün fiziksel şiddete, %20,5’inin duygusal şiddete maruz kaldığı, cinsel şiddet sorgulandığında da erkek bireylerin cinsel şiddete maruz kalmadıklarını ifade ettiği bilinmektedir.^{2,3} Güncel literatürde ise her dokuz çocuktan en az birinin cinsel şiddete maruz kaldığı belirtilmektedir.^{4,5} Erkeklerin ekonomik şiddete maruz kalma sıklıklarıyla ilgili veriye ise rastlanmamıştır.

Şiddete maruz kalan bireylerde fiziksel problemlerin (kırık, çizik, ezik, morluk, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, kanama vb.) yanı sıra mental sağlığın da olumsuz etkilenmesi nedeniyle depresyon, anksiyete, saldırganlık, olumsuz sağlık davranışları ve öz kıyım gibi durumlar görülebilmektedir.⁶⁻¹⁰ Şiddete maruz kalan bireylerde sıklıkla karşılaşılan sorunlardan biri de bireyin kendini değerlendirmesi ve bunun sonucunda kendi benliğini kabulü ve memnuniyeti ile ilişkili olan benlik saygısında azalmadır.^{8,10,11}

Çalışmalar, benlik saygısı düşük bireylerde depresyon görülme sıklığının ve saldırganlığın arttığını ve bu bireylerin partnerleri tarafından önemsenmediklerini düşünerek partnerlerine daha fazla şiddet uygulayabildiklerini bildirmiştir.^{10,12-16}

Düşük benlik saygısına sahip bireyler, kendilerine yapılan herhangi bir davranış benliklerine tehdit olarak algılayarak öfkelenmekte ve öfkelerini kontrol edemedikleri için eşlerine ya da sevgilerine şiddet uygulayabilmektedirler.^{17,18}

Bir diğer önemli faktör de şiddeti modelleyerek kişinin kendisinin de şiddeti destekleyen bir tutum sergilemesidir. Bandura’nın sosyal öğrenme kuramıyla açıklamaya çalıştığı bu durum günümüzde bireylerin aile içinde şiddete ne kadar sık tanıklık

ederler ve maruz kalırlarsa o kadar sık şiddet uygulayıcısı olduklarını ortaya koymaktadır ve bu durum yapılan çalışmalarla da desteklenmektedir.¹⁹ Gökkaya ve Öztürk’ün çalışmasında, geçmişte aile içinde şiddete maruz kalan gençlerin ileriki yaşamlarında daha fazla flört şiddeti uygulayıcısı ve mağduru oldukları bildirilmiştir.²⁰

Erkeklerde flört şiddetini destekleyici tutumu artıran ve flört şiddeti uygulaması için riski artıran faktörler; yaş, testosteron seviyesinin fazla, serotonin düzeyinin düşük olması, depresif kişilik, yaşadığı toplumda şiddetin hoş görülmesi, şiddetin öfkenin ifade ediliş biçimi olarak kabul edilmesi, depresyon, saldırganlık düzeyinin yüksek olması, yoksulluk, işsizlik, aile içi şiddete maruz kalma ve tanık olma olarak açıklanmaya çalışılmıştır.^{18,21-27}

Gençler arasında en sık görülen şiddet türü, flört şiddetidir.²⁸⁻³⁰ Flört şiddeti, iki kişinin isteğiyle herhangi resmî bir bağlayıcılık olmadan, kişilerden herhangi birinin isteğiyle sonlandırılabilen sosyal olarak birlikte vakit geçirilen romantik ilişki sırasında bireylerin birbirilerine karşı bilerek veya bilmeyerek fiziksel, duygusal, cinsel ya da ekonomik yönden şiddet içeren davranışları uygulamasıdır.²⁸⁻³⁰ Flört şiddeti bireylerde fiziksel hasarın yanı sıra psikolojik destek alma ihtiyacı duymaktan intihar girişimlerine kadar birçok olumsuz sonuçlara neden olabilmekte ve uzun vadede aile yaşantılarını olumsuz etkileyebilmektedir.^{18,20,27,31} Flört şiddeti uygulayıcılarının sıklıkla erkek, ailede şiddet mağduru, toplumsal cinsiyetçi roller açısından katı, çatışma yönetimi başarısız, özgüveni düşük ve saldırganlık düzeyi daha yüksek erkekler tarafından uygulandığıyla ilgili çalışmalar mevcuttur.^{26,32}

Güncel literatürde, erkek üniversite öğrencilerinin geçmişte şiddete maruz kalma sıklıklarını, flört şiddeti tutumlarını ve benlik saygılarına etki eden faktörleri inceleyen çalışmalara rastlanmaktadır.^{8,11,20,32,33}

Ancak, erkeklerin geçmişte maruz kaldıkları şiddetin erkeğin benlik saygısına ve flört şiddetine yönelik tutumuna etkisini inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu gerekçeden yola çıkarak, geçmişte şiddete maruz kalmış erkek üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve flört şiddeti

tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirildiğimiz çalışmamızda aşağıdaki soruların yanıtları aranmıştır.

Araştırma soruları:

1. Erkek üniversite öğrencilerinin geçmişte en fazla maruz kaldıkları şiddet türü hangisidir?
2. Geçmişte şiddete maruz kalmış olmak Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ) puanını nasıl etkiler?
3. Geçmişte şiddete maruz kalmış olmak, Flört Şiddeti Tutum Ölçeği (FŞTÖ) puanını nasıl etkiler?
4. Benlik saygısı puanı ve geçmişte maruz kalınan şiddet türü, FŞTÖ puanını nasıl etkiler?

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki çalışma, Şubat 2023-Haziran 2023 tarihleri arasında Türkiye genelinde çevrim içi olarak uygulanmıştır. Çalışmamızın evrenini, belirlenen tarihler arasında, Türkiye’de öğrenim gören tüm erkek üniversite öğrencileri oluşturmuştur. Örnekleme, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, 18-25 yaş aralığında, bekâr, şiddet mağduru erkek üniversite öğrencileri alındı. Çalışmamızda, evrenin tamamına ulaşmak mümkün olmadığı için örneklem hesaplaması yapıldı. Güven aralığı %95, $p=0,30$, $q=0,70$ ve $d=0,004$ kabul edilerek ve evreni bilinmeyen örneklem formülü kullanılarak yapılan örneklem hesaplamasında çalışmaya en az 201 katılımcının alınması gerektiği belirlendi. Çalışmada, olasılıksız örneklem yöntemlerinden biri olan kartopu örneklem yöntemi kullanıldı ve toplam 232 erkek üniversite öğrencisi çalışmaya dâhil edildi. Yirmi dokuz öğrenci bazı sorulara cevap vermediği için çalışma kapsamı dışında bırakıldı. Çalışma toplam 203 katılımcı ile tamamlandı.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Veriler, anket formu, şiddet tarama formu (ŞTF), RBSÖ ve FŞTÖ kullanılarak elde edildi.

Anket Formu: Araştırmacılar tarafından literatür taranarak oluşturulan anket formu katılımcıların demografik özelliklerini değerlendirmeyi amaçlayan 8 kapalı uçlu sorudan oluşmaktadır.³⁴

ŞTF: Araştırmacılar tarafından literatür taranarak hazırlanan form ile katılımcıların maruz kaldığı

fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel şiddetin sorulanması amaçlanmıştır.^{29,35} Dokuz sorunun yer aldığı formdaki soruları katılımcılar “Evet” ya da “Hayır” şeklinde cevaplamışlardır.

RBSÖ: Rosenberg tarafından 1963 yılında geliştirilen RBSÖ, 12 kategoride toplam 63 sorudan oluşmaktadır. RBSÖ’nün Türkçe uyarlaması 1986 yılında Çuhadaroglu tarafından yapılmıştır.^{36,37} Ölçeğin ilk 10 maddesi benlik saygısı alt boyutuna aittir. Çalışmamızda benlik saygısı alt boyutu kullanılmıştır. Benlik saygısı alt boyutundaki 1, 2, 4, 6, 7. maddeler olumlu, 3, 5, 8, 9, 10. maddeler olumsuz ifadeler içerir. Ölçek puanlamasında düşük puan, benlik saygısının yüksekliğini; yüksek puan, benlik saygısının düşüklüğünü gösterir.³⁷ Ölçeğin orijinalinde, geçerlilik ve güvenirlik kat sayısı 0,75’tir. Çalışmamızda Cronbach alfa değeri 0,81 olarak saptanmıştır.

FŞTÖ: Terzioğlu ve ark. tarafından 2016 yılında, flört ilişkilerinde kişilerin şiddete yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir.³⁸ Ölçek, toplam 28 maddeden oluşmaktadır. 5’li Likert tipi ölçekteki her bir madde “Kesin katılmıyor”, “Katılmıyor”, “Kararsız”, “Katılıyor” ve “Kesin katılıyor” şeklinde değerlendirilmekte ve 1-5 arasında puanlanmaktadır. Ölçekten 28-140 arasında puan alınmaktadır. Ölçekten alınan puanın azalması bireyin flört şiddetini desteklemediğini gösteren tutumunu ifade eder. Ölçeğin orijinalinde güvenirlik katsayısı 0,91 olarak belirlenmiştir.³⁸ Çalışmamızda ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,75 olarak bulunmuştur.

Verilerin elde edilmesi:

Veri toplama formları, araştırmacılar tarafından Google Drive’a aktarıldıktan sonra çevrim içi veri toplama linki oluşturuldu. Link, araştırmacılar tarafından tanıdıkları, 20 erkek üniversite öğrencisine gönderildi, doldurmaları ve daha sonra linki çevrelerindeki erkek üniversite öğrencileri ile paylaşmaları istendi. Katılımcılar, çalışmanın yönergesini ve “bilgilendirilmiş onam formunu” okuyup onayladıktan sonra veri toplama araçlarına ulaşım sağladı. Veri toplama araçlarının doldurulması yaklaşık 10 dk sürdü.

İSTATİSTİKSEL ANALİZ

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 22 programı kullanılarak analiz edildi. Verilerin değerlendirilme-

sinde ortalama, standart sapma, frekans değerler gibi tanımlayıcı istatistikler kullanıldı. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile analiz edildi ve dağılım grafikleri kullanıldı. Kategorik verilerin analizinde ki-kare testi kullanıldı. Normal dağılan parametrik verilerin değerlendirilmesinde t-testi kullanıldı. Çalışmamızda, birden fazla bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki toplu etkisini açıklamak amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapıldı.³⁹ $p<0,05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

ÇALIŞMANIN ETİK BOYUTU

Çalışma öncesi Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Çalışmalar Etik Kurulundan etik kurul izni (tarih: 29 Aralık 2022, no: 192) alındı. Ölçek sahiplerinden e-posta aracılığıyla gerekli kullanım izinleri alındı. Katılımcılardan, “bilgilendirilmiş onam formunu” okumaları ve onaylamaları istendi. Çalışma, Helsinki Deklarasyonu prensipleri doğrultusunda gerçekleştirildi.

BULGULAR

Toplam 203 katılımcıdan elde ettiğimiz bulgularımız şu şekildedir; katılımcıların yaş ortalaması $21,32\pm 1,84$ yıl, kardeş sayısı ortalama $3,63\pm 1,97$ olarak bulundu. Katılımcıların %39,40'ının ($n=80$) annesi ve %27,10'unun ($n=55$) babası ilkököl mezunuydu. Yüzde 36,00'sı ($n=73$) sigara kullanırken, %35,00'inin ($n=71$) bazen alkol kullandığı belirlendi (Tablo 1). Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin diğer veriler Tablo 1'de sunulmuştur.

Katılımcıların %75,40'ının yaşamları boyunca ($n=153$) fiziksel, %88,70'inin ($n=180$) psikolojik, %13,80'inin ($n=28$) cinsel ve %17,70'inin ($n=36$) ekonomik şiddete maruz kaldığı belirlendi. Katılımcıların en fazla %58,10'u ($n=118$) arkadaşlarının ve %50,70'i ($n=103$) anne babalarının şiddetine maruz kalmışlardı. Katılımcılar arasında geçmişte duygusal bir ilişki yaşama durumu %82,30'du ($n=167$). Herhangi birine karşı şiddet uygulama sıklığı ise katılımcılarımız arasında %60,10'du ($n=122$) (Tablo 2).

Katılımcıların maruz kaldıkları şiddet türleri, şiddet uygulayıcıları, şiddet uygulama durumu ve

TABLO 1: Katılımcıların demografik özellikleri ve alışkanlıklarına ilişkin özelliklerinin dağılımı ($n=203$).

	$\bar{X}\pm SS$	
Yaş (yıl)	$21,35\pm 1,84$	
Kardeş sayısı	$3,63\pm 1,97$	
	n	%
Aile tipi		
Çekirdek aile	173	85,20
Geniş aile	30	14,80
Annenin öğrenim durumu		
Okuryazar	32	15,80
İlkokul	80	39,40
Ortaokul	19	9,40
Lise	37	18,20
Üniversite ve üzeri	35	17,20
Babanın öğrenim durumu		
Okuryazar	15	7,40
İlkokul	55	27,10
Ortaokul	36	17,70
Lise	49	24,10
Üniversite ve üzeri	48	23,60
Alkol kullanımı		
Evet	41	20,20
Hayır	91	44,80
Bazen	71	35,00
Sigara kullanımı		
Evet	73	36,00
Hayır	96	47,30
Bazen	34	16,70

SS: Standart sapma.

duygusal ilişki yaşama durumlarına göre RBSÖ'den aldıkları puanlar t-testi kullanılarak analiz edildiğinde; psikolojik şiddete maruz kalanlarda ($2,43\pm 1,70$), kardeşlerinden şiddet görenlerde ($2,77\pm 1,74$) ve geçmişte duygusal ilişkisi olmayanlarda ($3,13\pm 1,82$) RBSÖ puan ortalamalarının diğerlerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu ($p<0,05$) yani bu bireylerde benlik saygısının anlamlı düzeyde daha düşük olduğu tespit edilmiştir (Tablo 2).

Katılımcıların maruz kaldıkları şiddet türleri ve duygusal ilişki yaşama durumlarına göre FŞTÖ'den aldıkları puanları karşılaştırmak amacıyla uygulanan t-testi sonucunda; FŞTÖ puan ortalamaları psikolojik, fiziksel, cinsel şiddet türlerine maruz kalanlarla kalmayanlarda benzerdi ($p>0,05$). Sadece ekonomik şiddete maruz kalanların FŞTÖ puan ortalaması ($62,63\pm 11,95$) kalmayanlara ($55,28\pm 8,55$) göre ista-

TABLO 2: Katılımcıların yaşam boyu maruz kaldıkları şiddet türleri, şiddet uygulayıcıları ve duygusal ilişki yaşama durumuna göre RBSÖ puan ortalamalarının karşılaştırılması.

Maruz kaldığı şiddet türü	n	%	RBSÖ puanı	İstatistiksel analiz	
			$\bar{X} \pm SS$	t değeri	p değeri
Fiziksel şiddet					
Var	153	75,40	2,32 $\pm$ 1,70	t=0,09	p=0,92
Yok	50	24,60	2,30 $\pm$ 1,66		
Psikolojik şiddet					
Var	180	88,70	2,43 $\pm$ 1,70	t=2,70	p=0,007*
Yok	23	11,30	1,43 $\pm$ 1,30		
Cinsel şiddet					
Var	28	13,80	2,50 $\pm$ 1,64	t=0,60	p=0,54
Yok	175	86,20	2,29 $\pm$ 1,70		
Ekonomik şiddet					
Var	36	17,70	2,52 $\pm$ 1,71	t=0,81	p=0,41
Yok	167	82,30	2,27 $\pm$ 1,68		
Şiddet uygulayan kişi	n	%	$\bar{X} \pm SS$	t	p
Anne-Baba					
Evet	103	50,70	2,43 $\pm$ 1,71	t=0,99	p=0,32
Hayır	100	49,30	2,20 $\pm$ 1,66		
Kardeş					
Evet	45	22,20	2,77 $\pm$ 1,74	t=2,07	p=0,03*
Hayır	158	77,80	2,18 $\pm$ 1,65		
Arkadaş					
Evet	118	58,10	2,40 $\pm$ 1,76	t=0,85	p=0,39
Hayır	85	41,90	2,20 $\pm$ 1,57		
Öğretmen					
Evet	46	22,70	2,45 $\pm$ 1,70	t=0,62	p=0,53
Hayır	157	77,30	2,28 $\pm$ 1,69		
Duygusal ilişki durumu	n	%	$\bar{X} \pm SS$	t	p
Geçmişte duygusal ilişki					
Var	167	82,30	2,14 $\pm$ 1,61	t=-3,27	p=0,001*
Yok	36	17,70	3,13 $\pm$ 1,82		
Güncel duygusal ilişki					
Var	84	41,40	2,07 $\pm$ 1,64	t=-1,76	p=0,078
Yok	118	58,60	2,49 $\pm$ 1,70		
Yaşam boyu herhangi birine şiddet uygulama durumu					
Evet	122	60,10	2,38 $\pm$ 1,75	t=-1,93	p=0,50
Hayır	81	39,90	2,22 $\pm$ 1,60		

*p<0,05; RBSÖ: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği. Veriler bağımsız gruplar t- testi ile analiz edilmiştir; SS: Standart sapma.

tistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksekti (p<0,001) (Tablo 3). Özetle, ekonomik şiddete maruz kalanlar flört şiddetiyle ilgili daha olumsuz tutuma sahiplerdi.

Bağımsız değişken olarak kabul edilen maruz kalınan şiddet türleri ile RBSÖ puanlarının, FŞTÖ toplam puanlarına etkisinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda; çoklu doğrusal regresyon analizi için

oluşturduğumuz modeldeki bağımlı değişkenle bağımsız değişkenler arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki olduğu (R=0,30) ve modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu (F=4,02, p<0,05) belirlenmiştir. Oluşturduğumuz modelde ekonomik şiddete maruz kalmanın FŞTÖ puanları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı fark yaratacak düzeyde etkili olduğu belirlenmiştir (p<0,001). Cinsel ve ekonomik şiddete maruz kalma ile FŞTÖ puanları arasında pozitif

TABLO 3: Katılımcıların yaşam boyu maruz kaldıkları şiddet türü ve duygusal ilişki yaşama durumuna göre FŞTÖ puan ortalamalarının karşılaştırılması.

		FŞTÖ		İstatistiksel analiz	
Maruz kaldığı şiddet türü	n	$\bar{X} \pm SS$	t değeri	p değeri	
Fiziksel şiddet					
Var	153	56,61±9,67	t=0,06	p=0,95	
Yok	50	56,50±9,59			
Psikolojik şiddet					
Var	180	56,72±9,51	t=0,5	p=0,57	
Yok	23	55,52±10,60			
Cinsel şiddet					
Var	28	58,60±10,61	t=1,19	p=0,23	
Yok	175	56,26±9,45			
Ekonomik şiddet					
Var	36	62,63±11,95	t=4,33	p=0,00*	
Yok	167	55,28±8,55			
Duygusal ilişki durumu					
Geçmişte duygusal ilişki					
Var	167	56,45±9,83	t=-0,43	p=0,66	
Yok	36	57,22±8,73			
Güncel duygusal ilişki					
Var	84	55,73±9,58	t=-1,06	p=0,29	
Yok	118	57,19±9,65			
Yaşam boyu herhangi birine şiddet uygulama durumu					
Evet	122	57,55±9,71	t=1,76	p=0,79	
Hayır	81	55,13±9,37			

*p<0,001; FŞTÖ: Flört Şiddeti Tutum Ölçeği; Veriler bağımsız gruplar t-testi ile analiz edilmiştir; SS: Standart sapma.

yönlü ilişkisi olduğu, erkekler cinsel şiddete uğradıkça FŞTÖ puanının 1,73 kat arttığı, ekonomik şiddete uğradıkça bu artışın 7,36 kat ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (Tablo 4). Özetle, cinsel ve ekonomik şiddete uğrayanlarda flört şiddetine yönelik tutum olumsuz etkilenmektedir. Bununla birlikte RBSÖ puanındaki bir birimlik artışın, FŞTÖ puanını 0,26 kat artırdığı tespit edilmiştir (Tablo 4). Yani benlik saygısı azaldıkça, flört şiddetine yönelik olumsuz tutum artmaktadır.

TARTIŞMA

Güncel literatürde, erkek bireylerin geçmişte şiddete maruz kalma durumlarının benlik saygısına ve flört şiddetine yönelik tutumunu değerlendiren yeterli sayıda çalışmaya rastlanmadığı için çalışmamızdan elde ettiğimiz verilerin güncel literatüre katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.⁴⁰

Elde ettiğimiz bulgular sonucunda, psikolojik şiddete maruz kalmanın ve kardeş şiddetine maruz

kalmanın benlik saygısını azalttığı; benlik saygısı düşük bireylerin geçmişte daha az duygusal ilişki yaşadıkları; ekonomik şiddete maruz kalmanın flört şiddetine yönelik tutumu olumsuz etkilediği; benlik saygısındaki azalmanın flört şiddetine yönelik tutum üzerinde kısmi bir etkisi olduğu ve cinsel ve ekonomik şiddete maruz kalmanın flört şiddeti tutumunu olumsuz yönde etkilediği söylenebilir.

Katılımcılardan elde ettiğimiz verileri: “Erkek üniversite öğrencilerinin geçmişte en fazla maruz kaldıkları şiddet türü hangisidir?” şeklinde sorduğumuz birinci araştırma sorumuz kapsamında incelediğimizde; katılımcıların geçmişte en fazla psikolojik şiddete, ardından fiziksel şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Cinsel şiddete maruziyet %13,8, ekonomik şiddete maruziyet ise %17,70’tir. Psikolojik ve fiziksel şiddete maruz kalma bulgumuz, benzer yaş gruplarında yapılan diğer çalışma bulgularındaki oranlardan daha yüksektir.^{20,41,42} Literatür gözden geçirildiğinde, dünyada erkek bireylerin psikolojik şid-

TABLO 4: FŞTÖ ile RBSÖ ve şiddet mağduriyeti arasındaki ilişkinin çoklu regresyon analizi.

Değişkenler	β	t	FŞTÖ	Önemlilik	Beta
Sabit	55,67	22,66		0,00*	-
RBSÖ puan	0,26	0,66		0,50	0,046
Fiziksel şiddet	-0,82	-0,53		0,59	-0,03
Psikolojik şiddet	-0,69	-0,32		0,74	-0,02
Cinsel şiddet	1,73	0,91		0,36	0,06
Ekonomik şiddet	7,36	4,20		0,00*	0,29
Model ANOVA	F=4,02	p=0,002			
R	0,30 orta derecede ilişki				
Düzeltilmiş R kare	0,07				

*p<0,001; RBSÖ: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği; FŞTÖ: Flört Şiddeti Tutum Ölçeği; Veriler tek yönlü regresyon analizi ile test edilmiştir.

dete maruz kalma oranları %22,2-53,00; fiziksel şiddete maruz kalma oranları %25,20-32,70 olarak belirtilmiştir.^{20,31,41,43} Çalışmamızdaki oranın diğer çalışmalardan çok daha fazla olması, ülkemizdeki erkeklerinde önemli oranda psikolojik ve fiziksel şiddete maruz kaldıklarını ortaya koymak açısından önemlidir. Oysaki ülkemizde sıklıkla kadınların maruz kaldığı şiddet ve yarattığı sonuçlardan bahsedilmektedir. Bulgumuz, erkeğe yönelik şiddet ve sonuçlarına dikkat çekmek açısından önemlidir. Erkeklere en fazla şiddet uygulayanlar ise arkadaşları, anne-babaları ve kardeşleridir.²⁵ Bulgumuz aile içinde ve yakın çevresinde erkeklerinde şiddete maruz kaldığını göstermektedir.

Çalışmamızda, psikolojik şiddete ve fiziksel şiddete maruziyet oranının diğer çalışmalara göre daha yüksek olması, çalışmaların yapıldığı ülke ve bölgesel farklılıklar ile veri toplama yöntemlerindeki farklılıklardan kaynaklanabilir. Çalışmamızda, psikolojik şiddet detaylı olarak tanımlanmış ve katılımcılardan bunu dikkate alarak cevaplamaları istenmiştir. Ayrıca çalışmanın çevrim içi yürütülmesi, bireylerin maruz kaldıkları şiddeti daha rahat ifade etmelerine neden olmuş olabilir. Çünkü ülkemizde erkekler cinsellik ve özellikle cinsel şiddetle ilgili konuşmaktan çekinirler.⁴⁴ Cinsel şiddete uğramayla ilgili elde ettiğimiz bulgumuz da bunu destekler niteliktedir. Amerika’da yapılan bir çalışmada, erkeklerin cinsel şiddete maruz kalma oranı %10,40 olarak bildirilmiştir.⁴⁰ Çalışmamızda da katılımcıların %13,80’inin cinsel şiddet davranışlarına maruz kaldığı ve bu oranın literatürde

bildirilen orana benzer olduğu belirlenmiştir. Çalışmamızda katılımcıların ekonomik şiddete maruz kalma sıklığı Hindistan’da yapılan bir çalışmadan daha düşük oranda bulunmuştur.⁴⁰ Bu fark çalışmaların yapıldığı örneklemin farklı olmasından kaynaklanıyor olabilir. Hindistan’daki çalışmada, evli ve çalışan erkeklerden veri elde edilmiştir.⁴⁰ Ülkemizde üniversite öğrencilerinin cinsel ve ekonomik şiddete maruz kalma sıklıklarıyla ilgili veriye ulaşılamadığı için veriler ülke verileriyle karşılaştırılamamıştır.

İkinci araştırma sorumuz olan “Geçmişte şiddete maruz kalmış olmak RBSÖ puanını nasıl etkiler?” sorusuna yanıt aradığımızda; psikolojik şiddete maruz kalmanın benlik saygısını azalttığı belirlenmiştir. Diğer çalışmalar ile benzer olan bu bulgumuz psikolojik şiddetin benlik saygısını olumsuz etkilediğini ortaya koymak açısından önemlidir.^{8,11} Diğer şiddet türlerine maruz kalmanın benlik saygısı üzerinde etkisinin olmaması ise şiddetin olağanlaştırılmasının bir sonucu olabilir.⁴⁵ Literatürde benlik saygısı düşük bireylerin özgüven problemi yaşayabildiği ve ikili ilişkilerde şiddete yönelebildikleri belirtilmektedir.^{17,20,33} Çalışmamızda da literatürle benzer şekilde benlik saygısı düşük olan bireylerin geçmişte duygusal ilişki yaşama sıklıklarının daha az olduğu görülmüştür.⁴⁶ Çalışmamızda, kardeşlerinin şiddetine maruz kalanlarda benlik saygısının anlamlı şekilde düşük olduğu saptanmıştır. Bu durum, ebeveynler arasında yaşanan şiddeti modelleyen çocukların birbirlerine şiddet uygulamasının bir sonucu olabileceği gibi, aile içinde kardeşlerin birbirine şiddet uygulama

masının kabul görmüş olabileceğini de düşündürmektedir.

Literatürde, şiddete maruz kalma, şiddete tanıklık etme ve sosyoekonomik düzeyin düşük olmasının bireyin flört şiddetini onaylama ya da duygusal ilişkide flört şiddetine maruz kalma riskini artırdığı belirtilmiştir.^{11,15,47-49} “Geçmişte şiddete maruz kalmış olmak, FŞTÖ puanını nasıl etkiler?” sorumuza yanıt aradığımızda, literatüre benzer şekilde ekonomik şiddete maruz kalanlarda FŞTÖ puanının daha yüksek olduğu, ekonomik şiddete uğrayanlarda flört şiddetine yönelik tutum olumsuz etkilendiği saptanmıştır.^{11,47-49} Yapılan güncel bir çalışmada, çalışmamızdan farklı olarak flört şiddetine karşı olumlu tutum sergileyen bireylerin, psikolojik ve fiziksel şiddete maruz kalma sıklıklarının daha fazla olduğu bildirilmiştir.⁹

“Benlik saygısı puanı ve geçmişte maruz kalan şiddet türü, FŞTÖ puanını nasıl etkiler?” şeklindeki araştırma sorumuza çoklu doğrusal regresyon analizi ile cevap aradık. Yaptığımız çoklu regresyon analizi sonucunda, RBSÖ’deki bir birimlik artışın, FŞTÖ puanında 0,26 kat artışa neden olduğu; yani benlik saygısı azaldıkça, flört şiddetine yönelik olumsuz tutumun arttığı tespit edilmiştir. Bulgumuzla benzer şekilde flört şiddetine yönelik olumlu tutum sergileyen erkek bireylerin benlik saygısı düzeyinin düşük olduğu belirtilmiştir.^{11,16,32} Bu benzerliğin, çalışmaların, çalışmamızla benzer yaş grubundaki bireylerden veri alınmış olması ve benlik saygısı düşük bireylerin benzer davranışlara yönelebilecek olmalarından kaynaklanıyor olabilir.¹¹

Cinsel şiddete maruz kalma ile FŞTÖ puanları arasında pozitif yönlü ilişki olduğu, cinsel şiddete uğrama sıklığındaki 1 birimlik artışın, FŞTÖ puanını 1,73 kat artırdığı, bu artışın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Özetle, cinsel şiddete uğrayanlarda flört şiddetine yönelik tutum olumsuz etkilenebilmektedir. Güncel literatürde de bulgumuzu destekler nitelikte çocukluk çağlarında cinsel tacize maruz kalan erkek bireylerin flört ilişkisi içerisinde uygulanan cinsel şiddeti daha fazla destekledikleri bildirilmiştir.¹⁴

Bulgularımız, ekonomik şiddete maruz kalma ile FŞTÖ puanları arasında da pozitif yönlü ilişki oldu-

ğunu, ekonomik şiddete uğrama sıklığındaki 1 birimlik artışın FŞTÖ puanını 7,36 kat artırdığını ortaya koymuştur. Ekonomik şiddete maruz kalmak flört şiddetine yönelik olumsuz tutumu daha fazla artırmaktadır. Bu durum ekonomik şiddetin, sosyoekonomik düzeyin düşük olduğu ailelerde yaşanması ve bu ailelerde erkeğin kadına daha fazla şiddet uygulamasının bir sonucu olabilir.^{12,25} Bu tarz ailelerde yaşayan gençler doğrudan ya da dolaylı olarak ekonomik şiddete maruz kalabilmekte, şiddete daha fazla tanıklık edebilmektedirler. Literatürle benzerlik gösteren ekonomik şiddete maruz kalan gençlerin flört şiddetine yönelik daha fazla olumsuz tutum sergilemeleriyle ilgili bulgumuz, gençlerin sosyal öğrenme modeli ile flört şiddetine yönelik olumsuz tutum kazanmış olabileceklerinin göstergesi olabilir.^{11,15,19,32,47-49}

SINIRLILIKLAR VE GÜÇLÜKLER

Çalışmamızda kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın planlanma sürecinde, çalışmanın Maltepe Erkek Öğrenci Yurdunda gerçekleştirilmesi düşünülmüş ve kurum izni için yazışma yapılmıştır. Ancak, maalesef ülkemizde 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan deprem felaketi sonucunda öğrenci yurtları boşaltılmış ve üniversiteler çevrim içi eğitime başlamışlardır. Bu nedenle çalışmanın yapılacağı yer konusunda değişikliğe gidilerek, verilerin kartopu örnekleme ile elde edilmesine karar verilmiştir. Çalışmamızın en önemli güçlüğü olan bu durum nedeniyle çalışma verileri örneklem grubu ile sınırlıdır ve genellenemez.

Ülkemizdeki erkek öğrencilerin maruz kaldığı şiddeti taramak amacıyla geliştirilmiş geçerlilik ve güvenilirliği yapılmış bir ölçme aracı olmaması nedeniyle, çalışmada araştırmacılar tarafından geliştirilen ŞTF kullanılması çalışmanın diğer bir sınırlılığıdır.

SONUÇ

Elde ettiğimiz bulgular doğrultusunda, erkek üniversite öğrencileri arasında geçmişte psikolojik ve fiziksel şiddete maruz kalma oranlarının oldukça yüksek olduğu; psikolojik şiddete ve kardeş şiddetine maruz kalmanın benlik saygısını azaltabileceği; benlik saygısı düşük bireylerin geçmişte daha az duygusal ilişki

yaşayabilecekleri; ekonomik şiddete maruz kalmanın flört şiddetine yönelik tutumu olumsuz etkileyebileceği; benlik saygısındaki azalmanın flört şiddetine yönelik tutum üzerinde kısmi bir etkisi olduğu ve cinsel ve ekonomik şiddete maruz kalmanın flört şiddeti tutumunu olumsuz yönde etkileyebileceği söylenebilir.

Elde ettiğimiz bu sonuçlardan yola çıkarak, şiddet mağduriyetinin erkekleri de olumsuz etkilediği ve bunun dolaylı olarak flört şiddeti tutumunu olumsuz etkilediği söylenebilir. Bu durum erkeklerin uzun vadede şiddet uygulayıcısı olma potansiyelini de ortaya koymak açısından önemlidir. Ülkemizde son yıllarda daha çok kadına yönelik şiddeti azaltmaya yönelik politikalar geliştirilmeye başlamış ve uygulanmaya çalışılmıştır. Oysaki elde ettiğimiz bulgular erkeğe yönelik şiddetin azaltılmasına yönelik çalışmalar yapılmasının dolaylı olarak kadına yönelik şiddeti azaltacağına dikkat çekmek açısından önemli olabilir. Ayrıca, arkadaş şiddetini önlemek için ilkokuldan başlayarak okullarda akran zorbalığı ve şiddeti azaltmaya yönelik önlemler alınmalıdır. Konuyla ilgili çalışmak isteyen araştırmacılara, daha büyük örneklem ile ulusal düzeyde ve daha çok faktörün incelendiği çalışmalar yapmaları önerilebilir. Ayrıca erkeklerin maruz kaldıkları şiddeti tarayacak ölçüm araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Teşekkür

Çalışmaya katılan tüm katılımcılara teşekkür ederiz.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Muhammed Ali Alpaslan, Özlem Can Gürkan, Eyüp Ok; **Tasarım:** Muhammed Ali Alpaslan, Özlem Can Gürkan; **Denetleme/Danışmanlık:** Muhammed Ali Alpaslan, Özlem Can Gürkan; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Muhammed Ali Alpaslan, Özlem Can Gürkan, Eyüp Ok; **Analiz ve/veya Yorum:** Muhammed Ali Alpaslan, Özlem Can Gürkan; **Kaynak Taraması:** Muhammed Ali Alpaslan, Eyüp Ok; **Makalenin Yazımı:** Muhammed Ali Alpaslan, Özlem Can Gürkan; **Eleştirel İnceleme:** Muhammed Ali Alpaslan, Özlem Can Gürkan; **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** Muhammed Ali Alpaslan, Özlem Can Gürkan, Eyüp Ok.

KAYNAKLAR

1. World Health Organization [Internet]. [Cited: February 12, 2023]. World Report on Violence and Health. Available from: <https://www.who.int/publications/i/item/9241545615>
2. Karabulutlu Ö. Hemşirelik öğrencilerinin şiddet konusundaki görüş ve deneyimleri [Nursing students views and experiences on violence]. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2015;2(1):26-36. <https://dergipark.org.tr/en/pub/hunhemshire/issue/7858/103400>
3. Yiğitalp G, Ertem M, Özkaynak V. Üniversite öğrencilerinin şiddet konusunda deneyimleri ve bu konudaki görüşleri [University students' experiences and opinions on violence]. TSK Korumucu Hekimlik Bülteni. 2007;6(2):131-6. <https://www.acarindex.com/pdf/acarindex-a3779806-351b.pdf>
4. Bulut S. Cpcuk cinsel istismarı hakkında bir derleme [A review about child sexual abuse]. Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal. 2016;3(28):139-56. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/199993>
5. Gürhan N, Erdoğan G, Seyran F. Cinsel şiddet [Sexual violence]. Meyad Akademi. 2020;1(1):59-65. <https://dergipark.org.tr/en/pub/meyadakademi/issue/62718/949175>
6. Cinal B. Flört şiddeti ve flört şiddetine yönelik tutumun anksiyete ve depresyon düzeyleriyle ilişkisinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. İstanbul: Işık Üniversitesi; 2018. [Erişim tarihi: 04 Temmuz 2023]. Erişim linki: <https://acik-erisim.isikun.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11729/1339/1339.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
7. Karslı N. Psiko-sosyal açıdan şiddet ve çözüm yolları [Psycho-social violence and solutions]. Dinbilimleri Journal. 2016;16(3):64-89. https://isamveri.org/pdf-drg/D03296/2016_3/2016_3_KARSLIN.pdf
8. Sevim K, Artan T. Yüksek ve düşük benlik saygısını etkileyen faktörler [Factors affecting high and low self-esteem]. Toplumsal Politika Dergisi. 2021;2(2):109-21. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpd/issue/66013/1058371>
9. Temple JR, Choi HJ, Reuter T, Wolfe D, Taylor CA, Madigan S, et al. Childhood corporal punishment and future perpetration of physical dating violence. J Pediatr. 2018;194:233-7. PMID: 29217100; PMCID: PMC5826833.
10. Lewis SF, Fremouw W. Dating violence: a critical review of the literature. Clin Psychol Rev. 2001;21(1):105-27. PMID: 11148892.
11. Yıldırım S. Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve toplumsal cinsiyet tutumlarının flört şiddetine yönelik tutumlarına etkisi [Yüksek lisans tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 2016. [Erişim tarihi: 06 Mart 2023]. Erişim linki: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=JcGLJ-G7yelQ9XpvkvroYA&no=dz20J0RrVG0qJF0E85ttiA>

12. Özvarış B, Demirören M, Şener S, Tümay Ş. Kadına yönelik aile içi şiddetin kadın sağlığına etkileri. Akın A, editör. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Sağlık Hizmetleri. Ankara: TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları; 2008. p.1-7. <https://ekutuphane.aile.gov.tr/media/yyznz1cq/kad%C4%B1na-y%C3%B6nelik-aile-i%C3%A7i-C5%9Fiddetle-m%C3%BCadelede-sa%C4%9Fl%C4%B1k-hizmetleri.pdf>
13. Siener S, Kerns KA. Emotion regulation and depressive symptoms in preadolescence. *Child Psychiatry Hum Dev.* 2012;43(3):414-30. PMID: 22160271.
14. Debowska A, Boduszek D, Willmott D. Psychosocial correlates of attitudes toward male sexual violence in a sample of financial crime, property crime, general violent, and homicide offenders. *Sex Abuse.* 2018;30(6):705-27. PMID: 29188756.
15. Cüceloğlu D. İnsan ve Davranışı. İstanbul: Remzi Kitabevi; 2011. (Baskı sayısı eklenmelidir.)
16. Karamanoğlu T, Elmas P. Benlik saygısının çelişik duygulu cinsiyetçilik üzerindeki etkisinde şiddete yönelik tutumun aracı rolü [The mediating role of attitudes towards violence in the effect of self-esteem on ambivalent sexism]. *Nosyon: Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi.* 2021;8:116-28. <https://dergipark.org.tr/en/pub/nosyon/issue/67513/985944>
17. Baumeister RF, Smart L, Boden JM. Relation of threatened egotism to violence and aggression: the dark side of high self-esteem. *Psychol Rev.* 1996;103(1):5-33. PMID: 8650299.
18. Türk B, Hamzaoglu N, Yayak A. Flört şiddeti üzerine bir inceleme [A study on dating violence]. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Dergisi.* 2020;17(1):73-81. doi: 10.5336/forensic.2019-70929
19. Bandura A. The Social Formations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory. 1st ed. NJ: Prentice Hall: Englewood Cliffs; 1986.
20. Bilican Gökaya V, Öztürk M. Çocuklukta aile içi şiddet öyküsü ile flört şiddeti arasındaki ilişkinin incelenmesi [Examining the relationship between childhood domestic violence history and dating violence]. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.* 2021;19(4):219-40. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cbayarsos/issue/67255/959425>
21. Akan Y, Kıran B. Erkeklerin şiddete maruz kalma ve şiddet uygulama yaşantıları arasındaki ilişkinin incelenmesi [An investigation of the relationship between men's exposure to violence and the use of violence]. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches.* 2017;2(2):47-71. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ijetsar/issue/29596/315646>
22. Baysan Arabacı L, Uygun T. Şiddet uygulayan ve şiddet uygulanan bireylerin özellikleri [Characteristics of individuals who use violence and those who are subjected to violence]. *Hemşirelik Bilimi Dergisi.* 2022;5(1):38-46. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hbd/issue/69485/948973>
23. Erten Y, Adalı C. Saldırganlık şiddet ve terörün psiko-sosyal yapıları [Psychosocial structures of aggression, violence and terrorism]. *Cogito.* 2007;Sayı: 6-7:143-64. <https://philpapers.org/rec/ERTSIV>
24. Çetin Öİ, Erdoğan S. Genç erişkin erkeklerde şiddet eğilimi ve psikolojik durum ile ilişkisi [Violence tendency on male adolescents and the relations with their psychological status]. *Florence Nightingale Journal of Nursing.* 2017;25(2):77-84. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/333046>
25. Akcan G. Flört şiddeti: psikopatolojik bir değerlendirme [Dating violence: a psychopathological assessment]. *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi.* 2020;5(2):72-87. <https://dergipark.org.tr/en/pub/buefd/issue/58364/841832>
26. Malhi N, Oliffe JL, Bungay V, Kelly MT. Male perpetration of adolescent dating violence: a scoping review. *Am J Mens Health.* 2020;14(5):1557988320963600. PMID: 33045903; PMCID: PMC7557791.
27. Navarro R, Larrañaga E, Yubero S, Villora B. Associations between adverse childhood experiences within the family context and in-person and online dating violence in adulthood: a scoping review. *Behav Sci (Basel).* 2022;12(6):162. PMID: 35735372; PMCID: PMC9219904.
28. Çakır Koçak Y, Öztürk Can H. Flört şiddeti tanımı, sınıflaması ve değerlendirmesi. Özbaşaran F, editör. Toplumsal Cinsiyet ve Kadın. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2019. p.43-53.
29. Öztürk M, Bilican Gökaya V. Üniversite öğrencilerinin flört şiddeti ile mücadele stratejileri [Strategies to combat dating violence among university students]. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.* 2022;32(2):795-806. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/firsbed/issue/69991/1059029>
30. Yıldırım S, Terzioğlu F. Şiddetin farklı bir yüzü: flört şiddeti, etkileri ve etkileyen faktörler [A different face of violence: dating violence, its effect and affecting factors]. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi.* 2018;21(4):285-92. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunihem/issue/41815/393776>
31. Fidan F, Yeşil Y. Nedenleri ve sonuçları itibarıyla flört şiddeti. [Dating violence in terms of its causes and consequences]. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi.* 2018;4(1):16-24. https://ibaness.org/bne-jss/2018_04_01/03_Fidan_and_Yesil_1.pdf
32. Alp Yılmaz F, Şener Taplak A. Relationship between self-esteem, perception of gender and attitudes towards dating violence among university students. *Perspect Psychiatr Care.* 2021;57(2):911-9. PMID: 33047315.
33. Tözün M. Benlik saygısı [Self-esteem]. *Actual Medicine.* 2010;18(7):52-7. https://www.medicalnetwork.com.tr/2008_dosya/Geni%C5%9F%20A%C3%A7%C4%B1%20Temmuz%202010.pdf
34. Bulut M, Aslan R, Arslantaş H. Kabul edilmemesi gereken toplumsal bir gerçek: yakın partner şiddeti [A social fact that should not be accepted: intimate partner violence]. *Sakarya Tıp Dergisi.* 2020;10(2):334-47. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/smj/issue/53176/681134>
35. Özyürek A, Kurnaz FB. Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği: güvenilirlik ve geçerlilik çalışması [Domestic Violence Awareness Scale: reliability and validity study]. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi.* 2019;9(1):227-50. http://kalemacademy.com/Cms_Data/Contents/KalemAcademyDB/Folders/SayıMakaleleri/~contents/MVVJG9PCG8HUEMWM/10-23863kalem-2019-126.pdf
36. Rosenberg M. Society and self-values. Society and the Adolescent Self-Image. 1st ed. Princeton: Princeton University Press; 1965. p.243-68.
37. Çuhadaroğlu F. Adolesanlarda benlik saygısı [Uzmanlık tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 1986. [Erişim tarihi: 14 Aralık 2022]. Erişim linki: <https://genclikbirikimi.org/kunye-28143-adolesanda-benlik-saygisi-tez>
38. Terzioğlu F, Gönenç İM, Özdemir F, Güvenç G, Kök G, Yılmaz Sezer N. Flört Şiddeti Tutum Ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışması [The validity and reliability of the Dating Violence Scale]. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi.* 2016;19 (4):225-32. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/275548>
39. Coşansu G. Verilerin analizi ve yorumlanması. Erdoğan S, Nahcıvan N, Esin N, editörler. Hemşirelikte Araştırma. 2. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi; 2014. p.235-74.
40. Adak N. Madalyonun öteki yüzü: erkeğe yönelik şiddet [The other side of the coin: violence against men]. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi.* 2013;16(2):1-28. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sosars/issue/11396/136095>
41. Akış N, Korkmaz NH, Taneri PE, Özkaya G, Güney E. Üniversite öğrencilerinde flört şiddeti sıklığı ve etkileyen etmenler [Frequency and effecting factors of dating violence in students of a university]. *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi.* 2019;4(3):294-300. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/833918>
42. Erzuğrul B, Duran S. Üniversite öğrencilerinin duygusal şiddete maruz kalma düzeyini etkileyen faktörlerin belirlenmesi [Determination of factors affecting university students' level of exposure to emotional violence]. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi.* 2021;3(1):18-29. <https://dergipark.org.tr/en/pub/jphn/issue/61514/877802>
43. Öztürk M. Şiddeti cinsiyete bölmek: erkeğe yönelik şiddetin perdelenmesi [Dividing violence into 'gender': concealing violence against men]. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.* 2021;27:15-27. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/diclesosbed/issue/63252/891698>

44. Özer A. Reklamlarda erkeklere yönelik simgesel şiddet: banka reklamları üzerine bir analiz [Yüksek lisans tezi]. İzmir: Yaşar Üniversitesi; 2019. [Erişim tarihi: 08 Temmuz 2023]. [Link] (Linke erişim sağlanamamaktadır, kaynağa direkt ulaşılacak link eklenerek erişim tarihi güncellenmelidir.)
45. Vural İrmak P, İnangil D, Körpe G. Üniversite öğrencilerinin şiddete ve aile içi şiddete yönelik tutumları ve ilişkili faktörler [University students' attitudes towards violence and domestic violence and related factors]. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi. 2020;3(3):272-9. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ouhcd/issue/59171/777785>
46. Arıcak O. Üniversite öğrencilerinde benlik saygısı [Self-esteem in university students]. Psikoloji Çalışmaları. 2012;25:19-30. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/100075>

47. Earnest AA, Brady SS. Dating violence victimization among high school students in minnesota: associations with family violence, unsafe schools, and resources for support. J Interpers Violence. 2016;31(3):383-406. PMID: 25466981.
48. Glass N, Fredland N, Campbell J, Yonas M, Sharps P, Kub J. Adolescent dating violence: prevalence, risk factors, health outcomes, and implications for clinical practice. J Obstet Gynecol Neonatal Nurs. 2003;32(2):227-38. PMID: 12685675
49. Wubs AG, Aarø LE, Flisher AJ, Bastien S, Onya HE, Kaaya S, Mathews C. Dating violence among school students in Tanzania and South Africa: prevalence and socio-demographic variations. Scand J Public Health. 2009;37 Suppl 2:75-86. PMID: 19493984.

ARTICLE IN PRESS